

IETEIKUMI

KOMISIJA

KOMISIJAS IETEIKUMS

(2009. gada 20. augusts)

par plašsaziņas līdzekļu lietotprasmi digitālajā vidē, lai veicinātu audiovizuālās un satura industrijas konkurētspēju un iekļaujošu zināšanu sabiedrību

(2009/625/EK)

EIROPAS KOPIENU KOMISIJA,

(4) Reģionu komiteja 2008. gada oktobrī pieņēma vispārēju atzinumu par radošo saturu tiešsaistē un plašsaziņas līdzekļu lietotprasmi⁽⁵⁾.

ņemot vērā Eiropas Kopienas dibināšanas līgumu un jo īpaši tā 211. pantu⁽¹⁾,

tā kā:

(1) Komisija 2007. gada 20. decembrī pieņēma paziņojumu "Eiropas pieeja, kā sekmēt plašsaziņas līdzekļu lietotprasmi digitālajā vidē"⁽²⁾, kurā uzmanība tiek pievērsta plašsaziņas līdzekļu lietotprasmei saistībā ar komerciāliem paziņojumiem, tostarp reklāmu; plašsaziņas līdzekļu lietotprasmei saistībā ar audiovizuāliem darbiem, kas daļēji ir saistīti ar izpratnes padziļināšanu par Eiropas filmām un radošo prasmju pilnveidošanu; un plašsaziņas līdzekļu lietotprasmei tiešsaistē, kas, piemēram, sniegtu iedzīvotājiem labākas zināšanas par interneta meklētājprogrammu darbību.

(2) Eiropas Parlaments savā ziņojumā par plašsaziņas līdzekļu lietotprasmi digitālajā pasaulē⁽³⁾ mudināja Komisiju paplašināt tās politiku, lai sekmētu plašsaziņas līdzekļu lietotprasmi, strādājot kopā ar visām Eiropas iestādēm un vietējām un reģionālām iestādēm.

(3) Padomes secinājumos par mediju lietotprasmi⁽⁴⁾, kurus Izglītības, jaunatnes lietu un kultūras padome pieņēma 2008. gada 21. un 22. maijā, pausts atbalsts Eiropas Komisijas ierosinātajam stratēģiskajam skatījumam uz plašsaziņas līdzekļu lietotprasmi kā svarīgu faktoru aktīvam pilsoniskumam mūsdienu informācijas sabiedrībā.

(5) Lisabonas Eiropadome⁽⁶⁾ secināja, ka "satura nozares sniedz ieguldījumu, izmantojot Eiropas kultūru dažādību un izveidojot to tīklu". Eiropas darba kārtība kultūrai, kas tika uzsākta 2007. gadā, izveido politikas pamatstratēģiju, lai risinātu būtiskas problēmas kultūras jomā, savukārt Padomes 2009. gada maija secinājumos par kultūru kā jaunrades un inovāciju katalizatoru uzsvērts, ka kultūra var dot īpašu ieguldījumu jaunrades un inovāciju jomā, un aicināts izstrādāt plašu inovāciju koncepciju kā Lisabonas stratēģijas daļu pēc 2010. gada. Tas ir arī īpaši svarīgi Eiropas Komisijas iniciatīvas i2010 ietvaros, lai palielinātu IST nozares konkurētspēju un radītu vienotu Eiropas informācijas telpu.

(6) Uzlabojot plašsaziņas līdzekļu lietotprasmi, varētu palīdzēt sasniegt gan mērķus, kas Eiropadomes sanāksmē Lisabonā izvirzīti Eiropas Savienībai, gan mērķus, kas nosprausti iniciatīvā i2010, jo īpaši attiecībā uz konkurētspējīgāku zināšanās balstītu ekonomiku, vienlaicīgi veicinot iekļaujošākas informācijas sabiedrības veidošanos.

(7) Sabiedriskā apspriešana 2006. gada nogalē parādīja, ka visā Eiropā attiecībā uz plašsaziņas līdzekļu lietotprasmi pastāv atšķirīgas prakses un nevienlīdzīgi līmeņi. Tajā pašā laikā tiek atzīts, ka nav kopīgu kritēriju vai standartu, lai izvērtētu plašsaziņas līdzekļu lietotprasmi, un ir nekavējoties nepieciešams plaša mēroga ilgtermiņa pētījums, lai šādus kritērijus izveidotu.

(1) OV C 325, 24.12.2002., 1. lpp.

(2) COM(2007) 833, galīgā redakcija.

(3) 2008/2129(INI), 2008. gada 24. novembris.

(4) 2008/C 140/08.

(5) CdR 94/2008.

(6) <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=REPORT&reference=A6-2005-0278&language=EN>

- (8) Kā ir secināts 2007. gada otrajā pusē pēc Komisijas pasūtījuma veiktajā pētījumā "Pašreizējās tendences un stratēģijas, lai risinātu ar plašsaziņas līdzekļu lietotprasmi saistītos jautājumus Eiropā", Eiropas līmenī pastāv šķēršļi plašsaziņas līdzekļu lietotprasmes attīstībai. Konkrētāk, pie šiem šķēršļiem var minēt kopēja skatījuma trūkumu, valsts, reģionālo un vietējo iniciatīvu mazpazīstamību Eiropas līmenī, Eiropas tīklu un ieinteresēto personu sadarbības trūkumu.
- (9) Tādēļ būtu ārkārtīgi svarīgi spēt analizēt, akcentēt un izplatīt paraugpraksi šajā jomā visā Eiropas Savienībā un radīt un veicināt Eiropas tīklus ieinteresēto personu vidū.
- (10) Eiropas iedzīvotāju spēja kā plašsaziņas līdzekļu patērētājiem pieņemt apzinātus un daudzveidīgus lēmumus veicinātu Eiropas audiovizuālās un saturs nozares konkurētspēju.
- (11) Plašsaziņas līdzekļu lietotprasme ir saistīta ar iespējām piekļūt plašsaziņas līdzekļiem, saprast un kritiski izvērtēt dažādus plašsaziņas līdzekļu aspektus un to saturu, kā arī veidot saziņu visdažādākajās situācijās.
- (12) Tā kā digitālais radošais saturs aizvien vairāk izplatās un aizvien aug tiešsaistes un mobilo izplatīšanas platformu skaits, plašsaziņas līdzekļu lietotprasme prasa aizvien jaunas iemaņas. Mūsdienā pasaulē iedzīvotājiem ir jāatīsta analītiskās spējas, kas ļauj intelektuālā un emocionālā ziņā labāk izprast digitālos plašsaziņas līdzekļus.
- (13) Plašsaziņas līdzekļu lietotprasme attiecas uz visiem plašsaziņas līdzekļu veidiem. Tās mērķis ir palielināt cilvēku izpratni par daudzveidīgajiem plašsaziņas ziņojumiem, ar kuriem viņi sastopas ikdienā. Plašsaziņas ziņojumi ir programmas, filmas, attēli, teksti, skaņas un tīmekļa vietnes, kas pie mums nonāk pa dažādiem sakaru kanāliem.
- (14) Plašsaziņas līdzekļu lietotprasmei ir nozīmīga loma, lai padziļinātu izpratni par Eiropas audiovizuālo mantojumu un kultūras identitātēm un vairotu zināšanas un interesi par audiovizuālo mantojumu un jaunākajiem Eiropas kultūras darbiem.
- (15) Plašsaziņas līdzekļu lietotprasme ir saistīta ar iekļautību un pilsoniskumu mūsdienā informācijas sabiedrībā. Tā ir pamatprasme, kas jāapgūst ne tikai jauniešiem, bet arī pieaugušajiem un gados vecākiem cilvēkiem, vecākiem, skolotājiem, plašsaziņas līdzekļu speciālistiem. Pateicoties internetam un digitālajām tehnoloģijām, arvien vairāk Eiropas iedzīvotāju tagad var radīt un izplatīt attēlus, informāciju un saturu. Šodien plašsaziņas līdzekļu lietotprasmi uzskata par vienu no svarīgākajiem priekšnoteikumiem aktīvam un pilnvērtīgam pilsoniskumam, lai novērstu un mazinātu risku tikt atstumtam no sabiedrības dzīves.
- (16) Prasmīgu plašsaziņas līdzekļu lietotāju sabiedrība būtu vienlaicīgi gan stimulē, gan priekšnosacījums plašsaziņas līdzekļu plurālismam un neatkarībai. Iespēja paust dažādus viedokļus un idejas dažādās valodās, pārstāvēt dažādas grupas vienā sabiedrībā un sabiedrību starpā, labvēlīgi ietekmē daudzveidības, iecietības, pārredzamības, taisnīguma un dialoga vērtības. Tādēļ visos sabiedrības slāņos vajadzētu veicināt plašsaziņas līdzekļu lietotprasmi un cieši sekot tās attīstībai.
- (17) Demokrātija ir atkarīga no aktīvas pilsoņu dalības sabiedrības dzīvē, un plašsaziņas līdzekļu lietotprasmes nodē, lai izskaidrotu ikdienas informācijas plūsmu, ko izplata ar jaunajām sakaru tehnoloģijām.
- (18) Plašsaziņas līdzekļu lietotprasmi vajadzētu apskatīt dažādos veidos un dažādos līmeņos. Tas, kādā veidā visu līmeņu mācību programmās tiek iekļauta plašsaziņas līdzekļu lietotprasmes apmācība, ir galvenokārt dalībvalstu pārziņā. Ļoti svarīga ir arī pašvaldību rīcība, jo tām ir tuvāka saskarsme ar iedzīvotājiem un tās atbalsta iniciatīvas neformālās izglītības nozarē. Tāpat pilsoniskajai sabiedrībai vajadzētu aktīvi iesaistīties plašsaziņas līdzekļu lietotprasmes pilnveidošanā (t. s. augšupējā pieeja).
- (19) Plašsaziņas līdzekļu lietotprasmi veicinātu Komisijas iniciatīvas, piemēram, MEDIA 2007 (Eiropas Parlamenta un Padomes 2006. gada 15. novembra Lēmums Nr. 1718/2006/EK par atbalsta programmas īstenošanu Eiropas audiovizuālajā nozarē (MEDIA 2007) ⁽¹⁾) un Audiovizuālo plašsaziņas līdzekļu pakalpojumu direktīva (Eiropas Parlamenta un Padomes 2007. gada 11. decembra Direktīvu 2007/65/EK, ar ko groza Padomes Direktīvu 89/552/EEK par dažu tādu televīzijas raidījumu veidošanas un apraides noteikumu koordinēšanu, kas ietverti dalībvalstu normatīvajos un administratīvajos aktos ⁽²⁾), kuru mērķis ir pastiprināt Eiropas audiovizuālās un saturs nozares konkurētspēju.

(1) OV L 327, 24.11.2006., 12. lpp.

(2) OV L 332, 18.12.2007., 27. lpp.

- (20) Komisija ir nodomājusi pārraudzīt pasākumus, kas īsteno ti saistībā ar audiovizuālo plašsaziņas līdzekļu lietotprasmī un komerciāliem paziņojumiem, kā noteikts Audiovizuālo plašsaziņas līdzekļu pakalpojumu direktīvas 37. apsvērumā, jo īpaši Audiovizuālo plašsaziņas līdzekļu pakalpojumu kontaktkomitejā, izpildot direktīvas 26. pantā noteikto pienākumu par ziņošanu.
- (21) Komisija sekmēs pētījumu projektus par plašsaziņas līdzekļu lietotprasmī pašreizējo programmu ietvaros. Tā plāno uzsākt pētījumu par to, cik lielā mērā cilvēki ir informēti par riskiem, kas saistīti ar personas datu izplatīšanu tiešsaistes vidē, un pētījumu par to, kā uzlabot meklētājprogrammu lietošanu.
- (22) Plašsaziņas līdzekļu lietotprasmī iniciatīvās vajadzētu pievērsties arī izpratnes veidošanai par autortiesību lomu.
- (23) Personas datu apstrāde informācijas un sakaru tīklos, jo īpaši ar mērķi pielāgot piedāvājumu patērētāju vajadzībām, un datu apstrādes radītās problēmas personas datu aizsardzības un privātuma ievērošanas jomā arī jāietver plašsaziņas līdzekļu iniciatīvās. Informācijas un sakaru tīkli paver lietotājiem jaunas iespējas, tomēr tas personām var radīt arī jaunus riskus, piemēram, identitātes zādzības, diskriminējošu profilu izmantošanu vai pastāvīgu novērošanu. Komisija šīm problēmām un to iespējamajiem risinājumiem pievēršas paziņojumā "Datu aizsardzības veicināšana, izmantojot privātuma uzlabošanas tehnoloģijas (PUT)" ⁽¹⁾.
- (24) Digitālo plašsaziņas līdzekļu lietotprasmī iniciatīvās katrā ziņā vajadzētu cieši iesaistīt tradicionālos izdevējus, jo izdevējdarbības nozarei ir ļoti vērtīga pieredze tādā jomā kā plašsaziņas līdzekļu lietotprasmī bezsaistes pasaulē, turklāt šī nozare aizvien vairāk pāriet uz digitāla satura radīšanu un izplatīšanu.
- (25) Komisija ir iecerējusi arī turpmāk panākt vienprātību par būtiskiem plašsaziņas līdzekļu lietotprasmī aspektiem (definīcijas, mērķi) un atbalstīt tādas paraugpraksīes analīzi un apmaiņu, kas saistīta ar plašsaziņas līdzekļu lietotprasmī digitālajā vidē, tostarp saistībā ar ekonomiku plašsaziņas līdzekļu nozarē Eiropā, organizējot AVMS Kontaktkomitejas sanāksmes ⁽²⁾, sekmējot un atbalstot pasākumus saskaņā ar MEDIA 2007 ⁽³⁾, sadarbojoties ar citām Eiropas iestādēm un starptautiskām organizācijām, piemēram, Eiropas Padomi, UNESCO un ANO Civilizācijas aliansi, un veicinot publiskā un privātā sektora partnerību plašsaziņas līdzekļu lietotprasmīes jomā,
- AR ŠO IESAKA.
- I. Dalībvalstīm sadarbībā ar iestādēm, kas atbild par audiovizuālās un elektroniskās komunikācijas regulēšanu, un sadarbībā ar datu aizsardzības uzraudzības iestādēm, ja vajadzīgs:
- 1) izstrādāt un ieviest kopregulējuma iniciatīvas, panākot, ka galvenās ieinteresētās personas pieņem rīcības kodeksus, un sekmēt pašregulācijas iniciatīvas un pamatnostādnes par plašsaziņas līdzekļu nozarei noteiktajiem tematiem saskaņā ar turpmāk minēto II daļu;
 - 2) ņemt vērā pašreizējo Komisijas pētījumu par plašsaziņas līdzekļu lietotprasmīes līmeņu novērtējuma kritērijiem Eiropā un veicināt sistemātisku pētniecību, īstenojot pētījumus un projektus par dažādiem plašsaziņas līdzekļu lietotprasmīes aspektiem un jomām digitālajā vidē, un pārraudzīt un izvērtēt attīstību plašsaziņas līdzekļu lietotprasmīes līmeņu jomā;
 - 3) konferencēs un citos sabiedriskos pasākumos uzsākt diskusiju par plašsaziņas līdzekļu lietotprasmīes iekļaušanu obligātās izglītības programmā un padarīt to par daļu no pamatprasmīju nodrošināšanas mūžizglītībā, kā noteikts Eiropas Parlamenta un Padomes 2006. gada 18. decembra lēteikumā par pamatprasmīem mūžizglītībā;
 - 4) pastiprināt pūliņus, lai, rīkojot valsts mēroga iedzīvotāju izpratnes veidošanas kampaņas, uzlabotu informētību par nacionālo un Eiropas audiovizuālo mantojumu;
 - 5) rīkot apmācības un informācijas dienas, izplatīt informācijas materiālus, lai vairotu informētību par riskiem, kas saistīti ar personas datu apstrādi informācijas un sakaru tīklos, un izglītēt par to lietotājus, īpaši jauniešus, vecākus un skolotājus.

⁽¹⁾ COM (2007) 228, galīgā redakcija, 2007. gada 2. maijs.

⁽²⁾ AVMS, skatīt 2007/65/EK.

⁽³⁾ Lēmums Nr. 1718/2006/EK.

II. Plašsaziņas līdzekļu nozarei intensīvāk iesaistīties tādu rīku nodrošināšanā, kas uzlabotu plašsaziņas līdzekļu lietošanas līmeni:

- 1) informācijas kampaņās sistemātiski izplatīt zināšanas par to, kā digitālajā pasaulē rada, rediģē un izplata informāciju un radošo saturu, tostarp par to, kā darbojas meklēšanas rīki un kā tos labāk izmantot;
- 2) ar izpratnes veidošanas kampaņām sniegt iedzīvotājiem skaidru, lietotājdraudzīgu informāciju par komerciālajiem paziņojumiem izmantotajām tehnoloģijām, jo īpaši informāciju par produktu izvietojumu mākslas darbos un tiešsaistes reklāmu, un nodrošināt līdzekļus, lai varētu labāk noteikt robežu starp tirgvedību un saturu;
- 3) sniegt iedzīvotājiem informāciju, veidojot informācijas materiālus jauniešiem par to, kā viņu personas dati tiek

apstrādāti pielāgotu piedāvājumu kontekstā, jo īpaši interaktīvā reklāmā, pilnībā ievērojot esošās tiesību normas;

- 4) rīkotās informācijas dienās aktīvi informēt iedzīvotājus par to, kā darbojas radošā ekonomika, tostarp par autoritāšu lomu šajā sakarā.

III. Šis ieteikums ir adresēts dalībvalstīm.

Briselē, 2009. gada 20. augustā

*Komisijas vārdā –
Komisijas locekle
Viviane REDING*